

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Öğrenci Hemşirelerin Bakış Açısından Klinik Hemşirelerin Öğrencilere Yaklaşımları Approaches to Students of Clinical Nurses from Student Nurses' Perspectives

Nurgül BÖLÜKBAŞ^{*a}, Edanur UZUNSOY^b

^a Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ORDU

^b Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Lisans Öğrencisi, ORDU

ÖZET

Giriş: Klinik eğitimlerin, hemşirelik mesleği için uygun ve yeterli nitelikte rol model olan hemşirelerin yanında sürdürülmesinin öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin bakış açısından, klinik uygulamalarda hemşirelerin öğrencilere yaklaşımlarını saptamak amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın verileri Mart 2018 içerisinde toplandı. Araştırma evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında örgün öğrenim gören 445 öğrenci, örneklemi ise araştırmaya katılmayı kabul eden 350 öğrenci oluşturdu. Gerekli izinler alındıktan sonra (Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı- Ders öğretim elemanları) literatür doğrultusunda hazırlanan 24 sorudan oluşan anket formu öğrencilere uygulandı. Veriler aritmetik ortalama, yüzde ve Ki-kare olarak değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.37±1.556 ve %75.3'ü kız, %30.7'si 2. sınıf (102 öğrenci) ve %26.8'i 1. sınıftır (89 öğrenci). Öğrencilerin %52.7'si okudukları bölümü sevdiğini, %43.4'ü iş olanağından dolayı ve %15.1'i puanı gereği bölümü tercih ettiklerini belirtti. Öğrencilerin %42.5'inin klinik uygulamalarda kısmen sorun yaşadıkları, %37.7'sinin ise sorun yaşamadıkları saptandı. Öğrencilerin %70.5'i hemşirelerin öğrenci ile iletişimini orta, klinikte öğrencilere karşı tutumlarını %48.2'si kısmen olumlu, %54.5'i öğrencilere kısmen yardımcı olduklarını belirtti. Öğrencilerin %39.2'si hemşirelerin teorik bilgiye, %46.1'i beceri kazanmaya katkı sağladığını, düşünmektedir. Öğrencilerin %69.6'sı klinik uygulamalarda hemşirelerin öğrencilerden sorumlu olmasına ve %48.8'i hemşirelerin öğrencileri değerlendirmesine olumlu baktığı belirlendi. Hemşirelik mesleğini sevmeye ve sevdirmede hemşirelerin tutumlarını öğrencilerin %43.4'ü kısmen olumlu, %34'ü olumsuz olarak değerlendirdi. Öğrencilerin %54.2'si hemşirelerin keyifli-huzurlu bir ortamda çalışmayı sağladıklarını, %26.5'i ise böyle bir ortam sağlamadıklarını düşünmektedir.

Sonuç: Öğrencilerin mevcut şartlarda; hemşirelerin klinik uygulamalarda olumlu desteğini kısmen hissettikleri ve mesleği sevdirmeye konusunda hemşirelerin tutumlarının kısmen olumlu olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klinik uygulamalar, Hemşirelik öğrencileri, Hemşireler

ABSTRACT

Background: It is known that maintaining the clinical education alongside nurses who are suitable and sufficient role model for nursing profession positively affect the development of students.

Objectives: This study was done from the viewpoint of nursing students as descriptive in order to determine the approach of nurses to the students in clinical applications.

Methods: The data of descriptive research were collected in March 2018. The research population consisted of 445 students attending formal education in 2017-2018 academic year and 350 students who accepted to participate in the research. After obtaining the permission (Faculty of Health Sciences-Teaching staff) a questionnaire consisting of 24 questions prepared in accordance with the literature was applied to the students. The data were evaluated as mean, percent, and Chi-square.

Results: The average age of the participants was 20.37 ± 1.556 and 75.3% of the students were girls. 30.7% of the students are in the second grade (102 students) and 26.8% are in the first grade (89 students). 52.7% of the students said that they like the part they read, 43.4% of the students stated that they preferred the department because of the job opportunity, 15.1% because of the score. 42.5% of the students experienced partial problems in clinical practice and 37.7% did not experience any problems. 70.5% of the students stated that the nurses communicated with the students in the middle, 48.2% the attitudes of the nurses towards the students in the clinic were partially positive and 54.5% of the nurses were partially assisting the students in the clinic. 39.2% of the students stated that nurses contributed to theoretical knowledge and 46.1% said that they contributed to gaining skills. It was determined that 69.6% of the students were positive about nurses being responsible for students in clinical applications and 48.8% of the students approved the evaluation of nurses' students. The attitudes of nurses in loving and loving nursing profession considered 43.4% of students partially positive and 34% negative. 54.2% of the students think that nurses work in a pleasant-peaceful environment and 26.5% do not provide such an environment

Conclusion: In the conditions of the students; the nurses partially felt positive support in clinical practice and they did not get support from teaching staff in practice and evaluated positively the nurses' about loving nursing profession.

Keywords: Clinical practice, Nursing students, Nurses

*Sorumlu Yazar: Nurgül BÖLÜKBAŞ

Adres: Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ORDU

e-posta: nurbol_52@hotmail.com

Geliş tarihi: 03.12.2018 Düzeltme Tarihi: 05.01.2019 Kabul tarihi: 28.01.2019

Giriş

Hemşireliğin profesyonelleşmesinde öğrencinin iyi eğitim alması ve hemşirelik mesleğine dair bilinç kazanması önemli bir yere sahiptir (Karadağ ve Uçan, 2006; Karaöz, 2013). Klinik eğitim, okulda öğrenilen hemşirelik becerilerini izleme ve uygulama fırsatlarını içerir. Klinikte uygulamalı eğitim hemşirelik ve tüm sağlık programlarında eğitimin temel parçasıdır (Chan, 2002).

Hemşirelik eğitiminde, öğrenme hem sınıf ortamında hem de uygulama alanında gerçekleşir. Sınıf ortamında aldığı teorik bilgilere, uygulama ortamında kazandığı pratik becerileri ekleyerek kaliteli bir hemşirelik uygulaması gerçekleştirmek hemşireliğin temel ilkelerindedir. Öğrenci, uygulama alanında, özellikle beceri gerektiren uygulamalarda destek ve rehberliğe ihtiyacı vardır. Özellikle beceride yeterliliğin sağlanabilmesi için özellikle uygulama alanında öğrencinin hem öğretim elemanları hem de klinik hemşireler tarafından desteklenmesi gerekir (Ay 2007; Koç ve Batkın 2016).

Mesleki hemşirelik eğitiminin temel bir parçası ve önemli bir bileşeni olan klinik eğitim, öğrencilerin hemşirelik mesleğinde klinik yetkinliklerini ve sosyalleşmelerini geliştirmek için hemşirelik müfredatının öğrenme hedefleri içine alınır (Rafiee ve ark., 2014). Bu hedeflere de klinik ortam olarak adlandırılan karmaşık ve dinamik öğrenme ortamında ulaşılır (Baraz ve ark., 2015). Öğrenci hemşirelerin kliniklere ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değerlerin uygulanmasında yeterlilik geliştirmeleri gerekir. Klinik uygulama alanları, öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve duygulanım becerilerini birleştirmelerine olanak sağlayarak bu yeterliliğin geliştirilmesine katkıda bulunur (Chan, 2002). Klinik eğitimlerin, hemşirelik mesleği için uygun ve yeterli nitelikte rol model olan, mesleki bilgi-beceriye sahip ve davranışlarının sorumluluğunu alan hemşirelerin yanında sürdürülmesinin öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkilediği (Baraz ve ark, 2015; Akgün ve ark, 2012; Akyüz ve ark, 2007), hemşirelik öğrencilerinin, iletişim ve işbirliğinin açık ve sürdürülebilir olduğu klinik ortamlardan daha çok yararlanabilecekleri bilinmektedir (Akgün ve ark., 2012; Elçigil ve ark., 2011).

Eğitim süresince ve tüm uygulama alanı ile ilgili deneyimlerde klinik hemşirelerin destekleyici tavır sergilemesi öğrencinin klinik uygulamalarda kendini iyi hissetmesi, kaygılarının azalması, eğitim etkinliklerinden doyum sağlaması ve olumlu hastane deneyimi açısından önemlidir (Bayar, Çadır ve Bayar, 2009).

Günümüzde hemşireler öğrenci eğitimine uygun ortam sağlamak konusunda yasal bir sorumluluğa da sahiptirler. Resmi Gazete’de 8 Mart 2010 tarihinde yayınlanan 27515 Nolu Hemşirelik Yönetmeliği (2011)’nin “Hemşirelerin Görev Yetki ve Sorumlulukları” Madde 6/g bendinde “Hemşirelikle ilgili eğitim, danışmanlık, araştırma faaliyetlerini yürütür. Toplumun, öğrenci hemşirelerin, sağlık çalışanlarının ve adaylarının eğitimine destek verir ve katkıda bulunur” ifadesi yer almaktadır. Klinik hemşirelerin öğrenci hemşirelere karşı tutum ve davranışlarının, öğrencilerin mesleği sevmesinde ve hemşirelik eğitiminin kalitesinde önemli etkisi vardır (Akgün ve ark., 2015). Öğrencilerin bakış açısıyla hemşirelerin sahip olması gereken niteliklerin bilinmesi,

klinik uygulamalarda öğrencilerin düşüncelerinin göz önünde bulundurulması klinik öğretiminin başarısı açısından önemlidir.

Amaç

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin bakış açısından, klinik uygulamalarda hemşirelerin öğrencilere yaklaşımlarını saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Yöntem

Bu çalışma 04-28 Mart 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde gören 445 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip çalışmaya katılmaya kabul eden ve anketin uygulandığı günlerde derse devam eden 350 öğrenci oluşturdu. Araştırmaya katılma oranı % 78.65 olarak tespit edildi. Öğrencilerin 95’i çalışmaya katılmayı kabul etmediği ve anketin uygulandığı günlerde derste bulunmadığı için örneklem dışı bırakıldı.

Araştırmanın verileri literatür taranarak araştırmacılar tarafından oluşturulan soru formu ile toplandı (Dikmen Aydın ve ark., 2017; Biçer, Ceyhan, Şahin, 2015; Öztürk, Çilingir, Şenel, 2013; Karadağ ve ark., 2013; Karaöz, 2013). Kapsam geçerliliği için formda yer alan sorular hemşirelik bölümünden iki öğretim üyesinin görüşüne sunuldu. Araştırma verileri, ders öğretim elemanlarından izin alındıktan sonra, ders başlamadan önce dağıtılıp, yaklaşık 10-15 dakika sonra toplandı.

Anket uygulanmadan önce Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı’ndan yazılı izin alındı (Sayı: 64454746-663.08). Öğrencilere araştırma ile ilgili kısa bir açıklama yapıldıktan sonra sözel olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya dâhil edildi. Veriler aritmetik ortalama, yüzde ve Ki-kare olarak değerlendirildi.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.37±1.556 ve % 75.3’ü kız öğrencidir. Öğrencilerin %30.7’si 2. sınıf (102 öğrenci), %26.8’i 1. sınıftadır (89 öğrenci). Öğrencilerin %52.7’si okudukları bölümü sevdiğini, %34.9’u kısmen sevdiğini ifade etti. Öğrencilerin %43.4’ü iş olanağından dolayı, %15.1’i puanı gereği ve %13.9’u mesleği sevdiği için bölümü tercih ettiklerini belirtti.

Öğrencilerin sınıfları ile hemşirelerin öğrencileri değerlendirmesini isteme ve hemşirelerin kuramsal bilginin uygulamada kullanılmasına katkıda bulunma durumları arasında anlamlı fark saptandı (p=.006, p=.000). Hemşirelik bölümünü sevmeye durumu ile hemşirelerin öğrencilerden sorumlu olmasını isteme, hemşirelerin öğrencileri değerlendirmesini isteme ve kuramsal bilginin uygulamada kullanılmasına katkıda bulunma durumları arasında anlamlı fark bulundu (p=.012, p=.022, p=.017), (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı	Hemşirelerin Öğrencilerden Sorumlu Olmasını İsteme			Hemşirelerin Öğrencileri Değerlendirmesini İsteme			Hemşirelerin Kuramsal Bilginin Uygulamada Kullanılmasına Katkısı		
		Evet	Hayır	Kararsız	Evet	Hayır	Kararsız	Evet	Hayır	Kısmen
Sınıf										
1. sınıf	89	69	11	9	39	37	13	38	7	44
2. sınıf	102	71	16	15	61	29	12	28	13	61
3. sınıf	72	42	19	11	23	42	7	8	21	43
4. sınıf	68	48	16	4	36	24	8	7	18	43
		$X^2=11.359, p=.078$			$X^2 = 18.230, p=.006$			$X^2=39.308, p=.000$		
Cinsiyet										
Kız	250	169	51	31	113	107	30	60	49	141
Erkek	82	62	11	8	47	25	10	21	11	50
		$X^2=5.660, p=.129$			$X^2=4.237, p=.120$			$X^2=1.567, p=.450$		
Hemşirelik bölümünü sevme durumu										
Evet	176	135	22	19	94	59	23	51	24	101
Hayır	41	20	15	6	16	24	1	3	12	26
Kısmen	115	76	25	14	50	49	16	27	24	64
		$X^2=16.396, p=.012$			$X^2=11.458, p=.022$			$X^2=12.031, p=.017$		

Öğrencilerin sınıfları ile bakım ve tedavi ile ilgili hemşireler tarafından suçlanma durumu, klinik öğretimde hemşirelerin öğrencilere yardımcı olma durumu arasında anlamlı fark vardır ($p=.001, p=.000$). Öğrencilerin cinsiyeti ile klinik uygulamalarda sorun yaşama arasında anlamlı fark bulundu ($p=.040$). Öğrencilerin hemşirelik mesleğini sevme durumu ile uygulamalarda sorun yaşama ve klinik öğretimde hemşirelerin öğrencilere yardımcı olma durumu arasında anlamlı fark saptandı ($p=.014, p=.017$), (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı	Bakım ve Tedavi İle İlgili Hemşireler Tarafından Suçlanma Durumu			Uygulamalarda Sorun Yaşama			Hemşirelerin Öğrencilere Yardımcı Olması		
		Evet	Hayır	Kısmen	Evet	Hayır	Kısmen	Evet	Hayır	Kısmen
Sınıf										
1. sınıf	89	21	68	9	37	43	42	7	40	
2. sınıf	102	35	67	19	37	46	35	5	62	
3. sınıf	72	38	34	17	27	28	14	14	44	
4. sınıf	68	31	37	21	23	24	14	17	37	
		$X^2=16.795, p=.001$			$X^2=11.566, p=.072$			$X^2=32.534, p=.000$		
Cinsiyet										
Kız	250	99	151	55	85	110	71	33	146	
Erkek	82	27	55	11	40	31	35	10	37	
		$X^2=1.168, p=.280$			$X^2=6.430, p=.040$			$X^2=5.968, p=.051$		
Hemşirelik bölümünü sevme durumu										
Evet	176	60	116	28	78	69	61	17	98	
Hayır	41	22	19	14	13	14	9	12	20	
Kısmen	115	44	71	23	34	58	36	14	65	
		$X^2=5.414, p=.067$			$X^2=12.512, p=.014$			$X^2=12.008, p=.017$		

Öğrencilerin sınıfları ile hemşirelerin klinikteki sorunların çözümünde destek olması ve öğrencilere karşı tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu bulundu ($p=.000$). Öğrencilerin cinsiyeti ile hemşirelerin öğrencilere karşı tutumları arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p=.014$). Hemşirelik bölümünü sevme durumu ile hemşirelerin klinikteki sorunların çözümünde destek olması ve hemşirelerin öğrencilere karşı tutumları arasında anlamlı fark vardı ($p=.017, p=.002$), (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı	Klinikteki Sorunların Çözümünde Destek Olma			Hemşirelerin Öğrencilere Karşı Tutumları			
		Evet	Hayır	Kısmen	Olumlu	Olumsuz	Kısmen olumlu	Kısmen olumsuz
Sınıf								
1. sınıf	89	52	4	33	39	2	46	2
2. sınıf	102	35	5	62	26	10	58	8
3. sınıf	72	10	18	44	10	23	29	10
4. sınıf	68	11	18	39	17	15	31	5
		$X^2=64.334, p=.000$			$X^2=50.756, p=.000$			
Cinsiyet								
Kız	250	77	39	134	59	41	133	17
Erkek	82	31	7	44	33	10	31	8
		$X^2=3.155, p=.207$			$X^2=10.563, p=.014$			
Hemşirelik bölümünü sevme durumu								
Evet	176	67	14	95	59	16	89	12
Hayır	41	4	13	23	8	14	17	2
Kısmen	115	36	19	60	25	21	58	11
		$X^2=21.464, p=.000$			$X^2=20.903, p=.002$			

Öğrencilerin sınıfları ve hemşirelik bölümünü sevme durumu ile hemşirelerin mesleği sevme-sevdirme konusunda tutumları ve hemşirelerin beceri kazanmada olumlu katkısı arasında anlamlı bir fark olduğu bulundu ($p=.000$, $p=.000$, $p=.001$, $p=.000$), (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Hemşirelerin Mesleği Sevme-Sevdirme Konusunda Tutumları				Hemşirelerin beceri kazanmada olumlu katkısı			
	Olumlu	Olumsuz	Kısmen olumlu	Kısmen olumsuz	Evet	Hayır	Kısmen	
Sınıf								
1. sınıf	89	23	16	48	2	61	22	
2. sınıf	102	12	29	53	8	53	40	
3. sınıf	72	3	30	22	17	24	35	
4. sınıf	68	4	37	20	7	13	40	
			$X^2=64.334$, $p=000$			$X^2=45.757$, $p=000$		
Cinsiyet								
Kız	250	28	90	103	29	106	110	
Erkek	82	14	23	40	5	45	27	
			$X^2=5.480$, $p=.140$			$X^2=4.041$, $p=.133$		
Hemşirelik bölümünü sevme durumu								
Evet	176	33	49	78	16	96	62	
Hayır	41	1	23	11	6	9	20	
Kısmen	115	8	41	54	12	46	55	
			$X^2=23.420$, $p=.001$			$X^2=21.497$, $p=.000$		

Öğrencilerin sınıfları ile hemşireler tarafından görev dışı işlerde çalıştırılma, klinikte kullanılması gereken malzemelere ulaşmada ve veri toplama hasta bilgilerine ulaşmada destek arasında anlamlı ilişki saptandı ($p=.012$, $p=.000$, $p=.000$). Hemşirelik bölümünü sevme ile klinikte kullanılması gereken malzemelere ulaşmada ve veri toplama hasta bilgilerine ulaşmada destek arasında anlamlı ilişki bulundu ($p=.011$, $p=.025$), (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Hemşireler Tarafından Görev Dışı İşlerde Çalıştırılma			Klinikte kullanılması gereken malzemelere ulaşmada destek			Veri toplama hasta bilgilerine ulaşmada destek				
	Evet	Hayır	Kısmen	Evet	Hayır	Kısmen	Evet	Hayır	Kısmen		
Sınıf											
1. sınıf	89	59	15	15	82	1	6	76	6	7	
2. sınıf	102	86	6	10	85	3	14	77	13	12	
3. sınıf	72	52	6	4	46	10	16	41	18	13	
4. sınıf	68	57	3	8	27	15	26	44	19	5	
			$X^2=16.353$, $p=.012$			$X^2=65.433$, $p=000$			$X^2=45.757$, $p=000$		
Cinsiyet											
Kız	250	198	27	25	175	25	50	183	40	27	
Erkek	82	67	3	12	66	4	12	55	17	10	
			$X^2=4.724$, $p=.094$			$X^2=3.742$, $p=.154$			$X^2=1.236$, $p=.539$		
Hemşirelik bölümünü sevme durumu											
Evet	176	140	17	19	137	16	23	131	26	19	
Hayır	41	36	3	2	24	7	10	21	14	6	
Kısmen	115	89	10	16	80	6	29	86	17	12	
			$X^2=2.893$, $p=.576$			$X^2=13.163$, $p=.011$			$X^2=11.107$, $p=.025$		

Öğrencilerin sınıfları ve hemşirelik bölümünü sevme durumu ile hemşirelerin öğrencilerle iletişimi ve klinikteki sorunların çözümünde destek olma durumu arasında anlamlı fark tespit edildi ($p=.000$). Öğrencilerin cinsiyetlerine göre hemşirelerin öğrencilerle iletişimi arasında anlamlı fark bulundu ($p=.042$), (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile hemşirelerden beklentileri ile ilgili bazı özelliklerin karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Hemşirelerin Öğrencilerle İletişimi			Klinikteki Sorunların Çözümünde Destek Olma				
	İyi	Kötü	Orta	Evet	Hayır	Kısmen		
Sınıf								
1. sınıf	89	35	5	49	52	33		
2. sınıf	102	20	5	77	35	62		
3. sınıf	72	1	15	56	10	44		
4. sınıf	68	7	9	52	11	39		
			$X^2=51.161$, $p=.000$			$X^2=64.334$, $p=000$		
Cinsiyet								
Kız	250	40	29	181	77	134		
Erkek	82	23	6	53	31	44		
			$X^2=6.327$, $p=.042$			$X^2=3.155$, $p=.207$		
Hemşirelik bölümünü sevme durumu								
Evet	176	43	11	122	67	95		
Hayır	41	3	11	27	4	23		
Kısmen	115	17	13	85	36	60		
			$X^2=20.570$, $p=.000$			$X^2=21.464$, $p=.000$		

Tartışma

Hemşirelik bölümünü sevdiğini söyleyen *ikinci sınıf* kız öğrenciler klinik öğretimde hemşirelerin öğrencilerden sorumlu

olmasına ve öğrencileri değerlendirmelerine olumlu bakmışlar, kuramsal bilginin uygulamada kullanılmasına hemşirelerin kısmen katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Hemşireliğin klinik eğitiminde

öğretim elemanlarının yanısıra klinik hemşirelerinin öğretime destek vermesi ve öğrencilere rehberlik etmesi uzun yıllardır pek çok ülkede uygulanan bir yöntemdir (Akyüz ve ark., 2007). Karadağ ve arkadaşlarının çalışmasında (2013); öğrencilerin %39.9'unun klinik uygulama sırasında hemşirelerin kendilerinden sorumlu olmalarını istemediklerini, %43.6'sının hemşirelerin öğrenci hemşireleri değerlendirmelerini istemediklerini ifade ettikleri belirlendi. Aynı çalışmada öğrencilerin sınıflara göre karşılaştırılmasında; *birinci sınıf* öğrencilerinin klinikte yaşadıkları sorunların çözümünde ve kuramsal bilgilerini uygulama sırasında kullanmasında hemşirelerden destek gördüklerini ifade ettikleri ancak sınıf arttıkça bu desteğin azaldığını ifade ettikleri belirlendi. Bizim çalışmamızda ikinci sınıf öğrencilerin çalışmaya katılma oranlarının yüksek olması ikinci sınıflarla ilgili sonucu ortaya çıkardığı düşünülebilir. Dikmen Aydın ve arkadaşları çalışmalarında (2017), öğrencilerin çoğunun hemşirelerin "bazen" kuramsal bilgilerini uygulamaya aktarmada yardımcı olduğunu (%60.7), teorik bilgilerine katkı sağladığını (%58.8) belirtmişlerdir. Yapılan benzer çalışmalarda bizim çalışmamızın tersine hemşirelerin kuramsal bilgiyi uygulamada kullanmak ve teorik bilgiye katkı sağlamak konusunda destek olmadıkları yönünde sonuçlar bildirilmiştir (Akgün Kostak, 2012; Erenel ve ark., 2008; Akyüz ve ark., 2007). Bizim çalışmamızda ortaya çıkan olumlu sonuç, uygulama alanlarında çalışan hemşirelerin öğrenciyi kabullenme ve deneyimlerini paylaşma konusunda daha duyarlı ve istekli olduğunu düşündürmektedir.

Hemşirelik bölümünü sevdiğini söyleyen *birinci sınıf* kız öğrenciler klinik öğretimde bakım ve tedavi ile ilgili hemşireler tarafından suçlanma durumu yaşamadıklarını ve uygulamalarda kısmen sorun yaşadıklarını, *ikinci sınıf* kız öğrenciler ise, uygulamalarda hemşirelerle sorun yaşama ve hemşirelerin öğrencilere yardımcı olma durumunu *kısmen* olarak belirtmişlerdir. Hemşirelik bölümünü seven öğrenciler uygulamalarda sorun yaşamadıklarını, hemşirelerin öğrencilere yardımcı olma durumunu *kısmen* olarak ifade etmişlerdir. Karadağ ve arkadaşlarının çalışmasında (2013); öğrencilerin %55.77'sinin klinik uygulamalar sırasında sorun yaşadıkları saptanmıştır. Dikmen Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında (2017), klinik uygulamalarda hemşirelerin kendilerine "her zaman" yardımcı olduğunu dördüncü sınıflar daha fazla belirtmiştir. Klinik uygulamalar sırasında sağlık personeli ile yaşanan olumsuz durumlar öğrencinin uygulamaya gitme, soru sorma ve öğrenme isteğini azaltmakta, hatta meslekten uzaklaşmasına yol açmaktadır (Koç ve Batkın, 2016).

Hemşirelik bölümünü seven, ikinci sınıf kız öğrencileri klinikteki sorun çözümüne hemşirelerin desteğini, öğrencilere karşı tutumlarını *kısmen olumlu* olarak belirtmişlerdir. Aydın ve Argun'un çalışmasında (2010), öğrencilerin klinikte karşılaştıkları hastalıkları ilk önce hemşirelere sordukları, öğrencilerin bilgi ve beceri için hemşirelerin destek ve rehberliğine gereksinimleri olduğu ama bu desteğin her zaman sağlanamadığı bildirilmiştir. Aydın ve Argun çalışmalarında (2010), öğrencilerin %30'unun hemşirelerden destek aldığını, %54.7'sinin kısmen destek aldığını, %15.1'inin ise yeterli destek görmediğini belirtmiştir. Akgün Kostak ve arkadaşlarının çalışmasında (2012), öğrencilerin %20.6'sı hemşirelerin eğitimlerine

katkı sağladığını belirtirken, buna karşın hemşirelik bakımı konusunda karşılaştıkları sorunlarda hemşirelerden beledikleri yardımı alamadıklarını da belirtmişlerdir. Karadağ ve arkadaşlarının çalışmasında (2013), öğrenci hemşirelerin %55.7'sinin klinik uygulamada sorun yaşadıkları ve yaşanan sorunların çözümünde hemşirelerden destek görme oranının %47 oranında olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin, diğer sınıflara göre kendilerine hemşirelerin daha fazla destek gösterdiği, sınıf arttıkça desteğin azaldığı belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda ikinci sınıf öğrenci sayısının fazla olmasının, ikinci sınıflarla ilgili sonuçlarda etkili olduğu düşünülebilir.

Hemşirelik bölümünü seven birinci sınıf kız öğrenciler, mesleği sevmeye-sevdirme konusunda hemşirelerin tutumunu kısmen olumlu, beceri kazanma konusundaki katkılarını olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Keser ve arkadaşlarının çalışmasında (2008), öğrencilerin %10.8'i hemşirelerin eğitici olmadıkları belirtilmiştir. Çalışmamızdan farklı olarak Akgün Kostak ve ark. çalışmalarında (2012), öğrencilerin çoğu, mesleği sevmeye konusunda klinik hemşirelerinin kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Aynı şekilde Dikmen Aydın ve arkadaşlarının çalışmasında (2017) öğrencilerin %16.1'inin hemşirelerin mesleği sevmeye-sevdirme konusunda olumlu tutum sergilediklerini yaklaşık yarısının (%49.4) ise olumsuz tutum içerisinde olduklarını gösterilmiştir.

Hemşireler tarafından öğrencilerin görev dışı işlerde çalıştırılmalarına, klinikte kullanılması gereken malzemelere ulaşmada ve veri toplamada hasta bilgilerine ulaşmada hemşirelerin destek olmasına hemşirelik bölümünü sevdiğini belirten ikinci sınıf kız öğrencileri evet cevabını vermişlerdir. Aydın ve Argun (2010), öğrencilerin %36.8'inin görev dışı sorumluluklar aldığını (evrak taşıma, laboratuvara veya röntgene hasta götürme gibi) belirtmiştir. Öner, Altıok ve Üstün (2013), hemşirelerin öğrencileri hemşirelik dışı işlerde kullanmasının öğrencilerde strese neden olduğunu dile getirmişlerdir. Taşcı (2006) öğrencilerin %30.2'sinin uygulama alanında hemşirelik işlevleri dışında da bazı uygulamaları ve işleri yaptıklarını belirtmiştir. Keser ve arkadaşlarının çalışmasında (2008), öğrencilerin %17.4'ü hemşirelerin kendilerine sorumlulukları dışında iş vermelerini sorun olarak belirtmiştir. Karadağ ve arkadaşlarının çalışmasında (2013) ise, öğrencilerin %15.9'u uygulamada yaşanan sorunların temel nedeninin görevleri dışında sorumluluk verilmesinden kaynaklandığını bildirmiştir. Öztürk ve arkadaşlarının çalışmasında da (2013), benzer olarak öğrencilerin klinik hemşireleriyle yaşadığı iletişim sorunlarında neden olarak öğrencileri kötüye kullanmaya yönelmeleri gösterilmiştir. Öztürk ve arkadaşları (2013) bu durumun en sık üçüncü sınıf öğrencilerinde olduğunu belirtmiştir. Akgün Kostak ve arkadaşlarının çalışmasında (2012), öğrencilerin %24.2'si uygulama yaptıkları klinikteki hemşirelerin, öğrencilere hasta bakımında kullanmak üzere bakım malzemesi sağlanmasına karşı duyarlı olduğunu bildirmişlerdir. Taşcı (2006) öğrenci hemşirelerin %17.1'inin uygulama sırasında gerekli olan araç gereçleri yeterli bulduğunu, Çelikkalp ve arkadaşları (2010) öğrencilerin %4.1'inin uygulamalı derslerdeki araç gereçleri yeterli düzeyde bulduğunu belirtmiştir. Hemşirelerde yapılan diğer bir çalışmada, hemşirelerin %19.7'si öğrencilerin gereksinimi olan malzemeleri sağlayabildiğini, %7'si ise öğrencilerin gereken

malzemeleri sağlayamadığı için stres yaşadığını belirtilmiştir (Doğan Konak ve ark., 2008). Aydın ve Argun'un araştırmalarında (2010) ise öğrencilerin %51'i hastanedeki malzemelerden kolaylıkla faydalanabildiklerini belirtmişlerdir. Addis ve Karadağ'ın çalışmasında (2003) ise, tüm hemşireler öğrencilerin istediği hasta bakım materyalleri ve ekipmanlarını sağladığını belirtilmiştir. Bu konudaki çalışma sonuçları birbirinden farklı olmakla birlikte malzeme eksikliğinin uygulamalı eğitimleri olumsuz etkileyeceği aşikardır.

Hemşirelerin öğrencilerle iletişimini bölümünü sevdiğini söyleyen ikinci sınıf kız öğrenciler orta, klinikte sorun çözümünde yardımcı olmayı kısmen olarak belirtmişlerdir. Akgün Kostak ve arkadaşlarının çalışmasında (2012), üçüncü sınıf öğrencileri ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre hemşirelerin klinikte daha fazla katkı sağladığını, erkek öğrencilerin kız öğrenciler göre, klinik hemşirelerinin eğitimlerine daha fazla katkı sağladığını düşündüğü bilgisine yer verilmiştir. Biçer ve arkadaşlarının çalışmasında (2015), öğrencilerin neredeyse yarısı kendileri ile yardım edici olmayan iletişim kurulduğunu belirtmektedirler. Bulgularımıza benzer şekilde Dikmen Aydın ve arkadaşlarının çalışmalarında da (2017) öğrencilerin çoğunun klinik hemşirelerin kendileri ile olan iletişimlerini orta olarak tanımladıkları bildirilmektedir. Oysa klinik eğitimleri sırasında etkili bir iletişim kurması gereken öğrencilerin, hemşirelerle olan iletişimlerini orta olarak tanımlamaları klinik eğitimlerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Kaynaklar

1. Akgün Kostak M, Aras T, Akarsu Ö. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Hemşirelerinin Eğitimlerine Verdiği Katkıya İlişkin Görüşleri . Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 2:39-46.
2. Akyüz A, Tosun N, Yıldız D, Kılıç A. (2007). Klinik Öğretimde Hemşirelerin, Kendi Sorumluluklarına Ve Hemşirelik Öğrencilerinin Çalışma Sistemine İlişkin Görüşleri . TSK Korumucu Hekimlik Bülteni, 6(6),459-64.
3. Addis G, Karadağ A.(2003), An Evaluation of Nurses' Clinical Teaching Role in Turkey. Nurse Educ Today, 23(1), 27-33.
4. Ay F. (2007). Hemşirelik eğitiminde yeterliliğin sağlanması için yeni bir yaklaşım: Rehber hemşire (koçluk) sistemi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(5), 52-65.
5. Aydın M.F., Argun, M.Ş. (2010). Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastane uygulamalarından beklentileri ve karşılaştıkları sorunlar. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(4), 209-213.
6. Baraz S, Memarian R, Vanaki Z. (2015). Learning challenges of nursing students in clinical environments : A qualitative study in Iran. J Educ Health Promot, 4:52.
7. Bayar, K., Çadır, G., Bayar, B. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik düşünce ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. TSK Korumucu Hekimlik Bülteni, 8(1), 37-42.
8. Biçer S, Ceyhan YŞ, Şahin F. (2015). Hemşirelik öğrencileri ve klinik hemşirelerin klinik uygulamada öğrenciye yapılan rehberlik ile ilgili görüşleri. F.N. Hem. Derg., 23(3),215-223.
9. Chan, D.S.K. (2002). Association between student learning outcomes from their clinical placement and their perceptions of the social climate of the clinical learning environment. International Journal of Nursing Studies, 39(5), 517-524.
10. Çelikkalp Ü., Aydın, A., Temel, M. (2010). Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3(2), 3-14.

Sonuç

Hemşirelik bölümünü seven, ikinci sınıf kız öğrencileri kuramsal bilgiyi uygulamada kullanmalarında hemşirelerin kısmen yardımcı olduklarını belirtmişler ve kendilerinin değerlendirmesinde hemşirelerin sorumluluk almasını istemişler,

İkinci sınıf kız öğrenciler hemşirelerle sorun yaşama ve kendilerine yardımcı olma durumlarını kısmen olarak belirtmişler,

Mesleğini seven, ikinci sınıf kız öğrenciler klinikte sorun çözümüne hemşirelerin desteğini kısmen, öğrencilere karşı tutumlarını ve mesleği sevme-sevdirme konusundaki tutumlarını kısmen olumlu olarak belirtmişler,

Hemşirelik bölümünü seven, ikinci sınıf kız öğrenciler hemşirelerin öğrencilerle iletişimini orta, klinik sorunların çözümünde hemşirelerin desteklerini kısmen olarak belirtmişlerdir.

Bu sonuçlar, özellikle birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin daha çok desteklenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Uygulama yapılan kliniklerde görevli hemşirelerin bilinçli, deneyimli ve mesleki yönden donanımlı, olumlu rol modeli olması öğrencilerin mesleği sevmelerinde önemlidir.

Ayrıca öğrencilerin klinik uygulamada yaşadığı güçlükleri öğretim elemanlarıyla paylaşması için uygun ortamın sağlanması ve düzenli olarak bu geri bildirim klinik hemşirelerine yönelik toplantılar yapılması ile hemşirelerin öğrencilere olumlu yaklaşımı sağlanabilir.

11. Dikmen Aydın Y, Şahin Orak N, Gürkan A, Aslan G, Demir F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimleri sırasında hemşirelerden aldığı desteğin değerlendirilmesi. G.O.P. Taksim E.A.H. JAREN, 3(3),109-115.
12. Doğan Konak Ş., Dericioğulları, A., Kılınc, G. (2008). Burdur Devlet Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin, öğrenci hemşirelerinin klinik uygulamalarına ve öğretim elemanlarıyla işbirliği yapmaya ilişkin görüşleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 15(1), 1-5.
13. Elçigil A, Sarı, H.Y. (2011). Facilitating factors in clinical education in nursing (Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitiminde kolaylaştırıcı faktörler). Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 4(2), 67-71.
14. Erenel A.Ş, Dal Ü, Kutlutürkan S ve ark. (2008). Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin ve hemşirelerin intörlük uygulamasına ilişkin görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 15(2),16-25.
15. Eskimez Z, Alparslan N, Öztunç G ve ark.(2005). Hemşirelerin Adana sağlık yüksekokulu öğrencileri ve öğretim elemanlarının klinik uygulamalarına ilişkin görüşleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(3), 30-39.
16. Karadağ G, Uçan Ö.(2006), Hemşirelik eğitimi ve kalite. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(3), 43-50.
17. Karadağ G., Parlar Kılıç, S., Ovayolu, N., Ovayolu, Ö., Kayaaslan, H. (2013). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulamada karşılaştıkları güçlükler ve klinik hemşireler hakkındaki görüşleri. TSK Korumucu Hekimlik Bülteni, 12(6), 665-672.
18. Keser İ.K., Çalışkan, M., Keskin, T.Z., Gördebil, E. (2008). Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin okul-hastane iş birliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11(4), 1-9.
19. Karaöz S. (2013). Hemşirelik eğitiminde klinik değerlendirmeye genel bakış: Güçlükler ve Öneriler. DEUHYO ED, 6(3), 149-58.

20. Koç, M. & Batkın, D. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin uygulama alanlarında meslektaş şiddetine maruz kalma durumları, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3), 189-196.
21. Rafiee G, Moattari M, Nikbakht AN, Kojuri J, Mousavinasab M.(2014). Problems and Challenges of Nursing Students * Clinical Evaluation: A Qualitative Study. *Iran J Nurs Midwifery Res*, 19(1), 41-9.
22. Öner Altıok, H., Üstün, B. (2013). The Stress Sources of Nursing Students. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 13(2), 760-766.
23. Özbayır, T. ve ark. (2011). Cerrahi hastalıkları hemşireliği intörn öğrencilerinin klinik uygulamayı değerlendirmeleri ve akademik başarı durumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 27(1), 1-9.
24. Öztürk H., Çilingir, T., Şenel, P. (2013). Communication Problems Experienced by Nursing Students in Clinics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 2227-2232. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.194>. Erişim tarihi: 07.06.2018.
25. Taşcı K.D. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin doğum ve kadın hastalıkları hemşireliği dersi klinik uygulamasına yönelik değerlendirmeleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(3), 52-61.
26. Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Kanun No:5634, Kabul Tarihi: 24/04/2007 Remi Gazete Sayı:26510 Tarih:02/05/2007, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm> Erişim tarihi: 07.06.2018 Reid-Ponte, P. (1992). Distress in cancer patients and primary nurses' empathy skills. *Cancer Nursing*, 15(4), 283-292.